

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Etiopia

Konflikten i Amhara

20. juni 2024

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

In Amhara regional state, Amhara militia groups, referred to as Fano, are engaged in armed conflict with Ethiopian government forces and their allies. Following the Tigray War (2020–2022), the level of conflict between Amhara and the federal authorities escalated into armed conflict in April 2023. In the summer of 2023, Fano attacked several major cities in the Amhara region, challenging government control. As of autumn 2023, Fano has retreated to rural areas, launching periodic attacks on larger cities and government targets. An analysis of the violence shows that the number of violent incidents and fatalities are unevenly distributed across the different zones in the region, with the southern parts being the most affected. Both parties in the conflict have committed human rights violations against civilians. The conflict has had significant consequences for the civilian population in the region. Humanitarian conditions are challenging, many schools are closed, and a significant portion of the population lacks access to basic health services. Freedom of movement in the region is restricted, and many roads are closed due to the security situation.

Sammendrag

I delstaten Amhara er amhariske militsgrupper, omtalt som Fano, i væpnet konflikt med etiopiske myndighetsstyrker og deres allierte. Etter Tigray-krigen (2020–2022) økte konfliktnivået mellom Amhara og føderale myndigheter til et punkt der en væpnet konflikt brøt ut i april 2023. Sommeren 2023 angrep Fano flere store byer i Amhara, hvor de utfordret myndighetenes kontroll. Fra høsten 2023 har Fano trukket seg tilbake til rurale områder, og lanserer periodevise angrep på større byer og myndighetsmål. En analyse av volden viser at antall voldshendelser og drepte fordeler seg ujevnt på de ulike sonene i regionen, og at de sørlige delene er mest voldsutsatt. Begge parter i konflikten har stått bak menneskerettsbrudd mot sivile. Konflikten har også hatt store konsekvenser for sivilbefolkningen. De humanitære forholdene er utfordrende, mange skoler er stengt, og en betydelig del av befolkningen mangler tilgang til grunnleggende helsetjenester. Bevegelsesfriheten er begrenset, og mange veier er stengt på grunn av sikkerhetssituasjonen.

Innhold

1 Innledning	7
1.1 Kort om kildesituasjonen.....	7
2 Kort om Amhara-regionen	8
2.1 Befolkning og administrativ inndeling.....	8
2.2 Leveveier og kulturelle forhold	9
3 Aktører i den væpnede konflikten	9
3.1 Føderale styrker og deres allierte.....	9
3.2 Amhara Regional Special Forces (ARSF).....	10
3.3 Fano	11
4 Bakgrunn for konflikten	13
4.1 Fremvekst av amhara-nasjonalisme.....	13
4.2 Økt spenning mellom Amhara og Addis Abeba før konflikten brøt ut.....	14
4.2.1 November 2022: Amharene står utenfor våpenhvileavtalen mellom TPLF og føderale myndigheter	15
4.2.2 April 2023: Føderale myndigheter beslutter å oppløse regionale spesialstyrker	15
5 Utvikling i den væpnede konflikten	16
5.1 Demonstrasjoner og mindre væpnede konfrontasjoner våren 2023	16
5.2 Fano angriper større byer sommeren 2023	17
5.3 Fano trekker seg ut til rurale områder og lanserer periodevise angrep fra høsten 2023	17
5.4 Tigray-styrker gjenerobrer Southern Tigray fra amhariske styrker, med føderal «godkjenning».....	18
5.5 Den ti måneder lange unntakstilstanden er utløpt	18
6 Kort om voldens omfang og spredning	19
6.1 Type voldshendelser	19
6.2 Geografisk spredning av voldshendelser og drepte	20
6.3 Tidsmessig fordeling av voldshendelser og drepte.....	21
7 Reaksjoner mot sivile	22
7.1 Utenomrettslige drap på sivile begått av ENDF.....	22
7.2 Fly- og droneangrep.....	23
7.3 Anholdelser og arrestasjoner under unntakstilstanden	24
7.4 Fanos hovedmål er myndighetsaktører.....	25
8 Konflikten har stor innvirkning på dagliglivet i Amhara	25
8.1 Matvaresikkerhet og prisvekst.....	26
8.2 Skolegang	26
8.3 Helsebehandling	27
8.4 Lokal administrasjon	27
8.5 Bevegelsesfrihet i regionen	27

8.6 Kommunikasjon.....	28
8.7 Internt fordrevne	28
9 Referanser	30

1 Innledning

Langvarig politisk uro og konflikt i delstaten Amhara eskalerte sommeren 2023, da ikke-statlige, væpnede grupper, omtalt som Fano, utfordret myndighetenes kontroll i delstaten Amhara. I august 2023 gjennomførte Fano flere koordinerte angrep, blant annet på større byer som Gondar, Bahir Dar og Debre Birhan, som de holdt i noen dager før føderale myndighetsstyrker gjenvant kontroll. Føderalmyndighetene svarte med å innføre nasjonal unntakstilstand, og satte i gang en militær operasjon for å slå ned Fano og gjenvinne kontroll over regionen. Konflikten står mellom Fano-grupper, som i stor grad støttes av befolkningen i Amhara, og regionale og føderale myndigheter, og er dermed ikke en konflikt mellom amharer. Konflikten er pågående, og situasjonen vil følgelig kunne endre seg raskt.

Notatet tar for seg noen relevante sikkerhetsmessige, menneskerettslige og humanitære forhold ved den væpnede konflikten i regionen. Notatet søker å beskrive de viktigste årsakene til at konflikten brøt ut, aktørene som er involvert, samt den viktigste sikkerhetsmessige og humanitære utviklingen. Landinfo beskriver forhold for amharer i Addis Abeba i et separat notat.

I notatet presenteres det Landinfo oppfatter som amharenes perspektiv på politiske og sikkerhetsmessige forhold. Landinfo har publisert tilsvarende notater om andre regioner og folkegrupper, hvor disse gruppenes perspektiver kommer frem, blant annet om Tigray (Landinfo 2023b) og Oromia (Landinfo 2021a, 2023c).

1.1 Kort om kildesituasjonen

Informasjonsbildet i Amhara, både utviklingen i den væpnede konflikten, menneskerettslige og humanitære forhold, fremstår som uoversiktlig og fragmentert. Svært få nøytrale aktører, som journalister, internasjonale organisasjoner og diplomatdelegasjoner, kan reise inn i Amhara, og regionen er derfor delvis utilgjengelig for utenforstående observatører. Som følge av unntakstilstanden som ble innført i august 2023, har internett og andre kommunikasjonslinjer til tider vært avslått, noe som vanskeliggjør informasjonsinnhenting. Etiopiske myndigheter uttaler seg i liten grad om konflikten.

Det etiopiske samfunnet er svært polarisert langs etniske skillelinjer. Dette gjenspeiles i det offentlige ordskiftet, særlig i sosiale medier. Kilde A7, etiopisk ekspert i konflikt- og sikkerhetsstudier, viser til at aktivister, journalister og diasporamiljøer skaper fiendtlige narrativer på sosiale medier, og at mediebildet kjennetegnes av falske nyheter. Det er derfor utfordrende å innhente nøytral, etterprøvbar faktainformasjon, og meningsjournalistikken er sterkt preget av avsenders perspektiv.

Informasjonen i notatet er hovedsakelig hentet fra åpne kilder, som menneskerettsorganisasjoner, FN-organer, tenketanker og nyhetsartikler. Vi har også

benyttet informasjon fra en velinformert diplomatkilde i Addis Abeba (kilde A1, møte i Addis Abeba, oktober 2024; eposter 2024).

Landinfo gjennomførte en informasjonsinnhentingreise til Addis Abeba i oktober 2023, hvor hovedtema var konflikten i Amhara og forhold for amharer i Addis Abeba. Ettersom kildene selv ikke reiser til konfliktområdene i Amhara, blant annet av sikkerhetsårsaker og begrenset mobilitet til regionen, er informasjonen de formidler i stor grad annenhåndsinformasjon om forhold i konfliktområdene.

Mesteparten av den skriftlige informasjonen ble innhentet i april–mai 2024. Informasjonsinnhenting ble avsluttet medio juni 2024.

2 Kort om Amhara-regionen

I dette avsnittet presenterer vi kort noen grunnleggende trekk ved Amhara-regionen. Vi anbefaler kartet fra OCHA (2017) for å følge redegjørelsen.

2.1 Befolkning og administrativ inndeling

Amhara er en av tolv delstater i den etiopiske føderasjonen, ligger nord for den føderale hovedstaden Addis Abeba, og grenser til Sudan i vest, Tigray i nord, Afar i øst, Benishangul-Gumuz i sørvest og Oromia i sør (Store norske leksikon 2019). Amhara består av rundt 23 millioner innbyggere (Federal Democratic Republic of Ethiopia 2023), litt under en fjerdedel av Etiopias om lag 107 millioner innbyggere. Over 90 % er etniske amharer, den nest største folkegruppen i Etiopia etter oromoene. De største minoritetsgruppene er agaw, argoba og qimant. Det bor også rundt 500 000 oromoer i Amhara, de fleste av dem i Oromia Special Zone.

Tabell 1: Administrativ inndeling av Amhara (Federal Democratic Republic of Ethiopia 2023)

Sone	Adm. hovedstad	Befolkning
North Gondar	Gondar	4 066 517
South Gondar	Debre Tabor	2 701 503
North Wello	Weldiya	1 989 563
South Wello	Dessie	3 387 395
North Shewa	Debre Birhan	2 464 232
East Gojjam	Debre Markos	2 845 753
West Gojjam	Finote Selam	2 755 600
Wag Hemra	Sekota	548 884
Agew-Awi	Injibara	1 328 104
Oromia Special Zone	Kamisse	611 456
Bahir Dar Special Zone	Bahir Dar (regionalhovedstad)	474 743

2.2 Leveveier og kulturelle forhold

Befolkningen i Amhara livnærer seg først og fremst av jordbruk. I byene har de fleste inntekt fra den uformelle delen av økonomien, med småsalg av varer og tjenester. Kun et mindretall har fast, kontraktfestet arbeid i privat eller offentlig sektor (Landinfo 2023a).

Befolkningen er hovedsakelig ortodoks kristne, og den etiopisk-ortodokse kirke er en svært viktig og samlende institusjon for amharene. Det amhariske samfunnet har historisk vært sterkt sosialt lagdelt, med store forskjeller i økonomi og status mellom ulike sjikt av befolkningen.

Amharene har hatt en dominerende rolle i etiopisk historie, økonomisk, kulturelt og politisk. Amhara utgjorde kjerneområdet i det abessinske riket som utviklet seg til det moderne Etiopia. Regionen huser i dag blant annet de fleste viktige helligdommene i den etiopisk-ortodokse kirke, og amharisk er de facto landets nasjonalspråk. Amharenes dominans har, historisk og i dag, vært en årsak til konflikt med andre etniske grupper i Etiopia, særlig naboregionene Tigray og Oromia, som har vært amharenes konkurrenter om territorier og makt. Andre etniske grupper, herunder Etiopias største folkegruppe, oromoene, anser amharenes historiske dominans og maktutøvelse som et kolonialistisk prosjekt som har bidratt til marginalisering og undertrykkelse av andre folkegrupper og regioner.

3 Aktører i den væpnede konflikten

Den væpnede konflikten i Amhara involverer flere statlige og ikke-statlige væpnede grupper. De statlige aktørene inkluderer den føderale hæren (ENDF), med ulike spesialstyrker som den nyetablerte Amhara Strike Force, samt regionale og føderale politistyrker. De ikke-statlige, væpnede aktørene involverer ulike desentraliserte enheter som går under samlebegrepet Fano.

3.1 Føderale styrker og deres allierte

Den etiopiske hæren (ENDF – Ethiopian National Defence Force) bestod før krigen i Tigray (2020–2022) av cirka 140 000 soldater, men det reelle antallet er gjenstand for diskusjon (Landinfo 2021b).

ENDF gjennomgikk store endringer i opptakten til krigen i Tigray, og som følge av krigen. Fra 2018 ble det foretatt en «opprensning» i ENDF, og mange tigrayske offiserer ble fjernet fra sine stillinger. I forbindelse med krigsutbruddet i november 2020, hoppet mange tigrayske offiserer av fra ENDF og sluttet seg til Tigray-styrkene. ENDF led store tap under Tigray-krigen, og måtte basere seg på masserekruttering av sivile, hovedsakelig amharer. Det er derfor rimelig å anta at ENDF er svekket av tap av soldater, offiserer, våpen og materiell etter Tigray-

krigen. Det er på den annen side kjent at Etiopia har kjøpt blant annet droner og kampfly fra henholdsvis Tyrkia og Russland den senere tiden (Domingo 2024).

Det er usikkert hvor mange tropper føderale styrker har i Amhara. Tilgjengelige tall tyder imidlertid på at det dreier seg om et betydelig antall. I forbindelse med motoffensiven mot Fano i mars –april 2024, skal føderale styrker ha deployert 40 000 soldater til regionen (The Ethiopian Cable 2024d), i tillegg til troppene som allerede befant seg der. Ifølge diaspora-kilden Borkena (2024b) skal imidlertid «mange» ENDF-soldater ha desertert eller gått over til Fano, men Landinfo har ikke utfyllende informasjon om omfang eller andre omstendigheter.

Den etniske sammensetningen av ENDF er, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, ikke kjent. Det er derfor uklart hvorvidt, og i tilfelle hvor mange, soldater av amharisk opprinnelse som tjenestegjør i ENDF i Amhara-regionen. Ifølge The Ethiopian Cable (2024a) oppfatter mange amharer ENDF som et «oromo-styrt verktøy for undertrykkelse av Amhara», og det er derfor rimelig å anta at få amharer ønsker å la seg rekruttere til konflikten der, hvor de må kjempe mot «sine egne». Ifølge The Ethiopian Cable har myndighetene stort sett rekruttert soldater fra Oromia, mange av dem tidligere soldater fra Oromia Special Forces som nå er integrert i den føderale hæren etter at de regionale spesialstyrkene ble oppløst (se punkt 4.2.2).

Den etiopiske hæren er per dags dato engasjert i væpnede konflikter i to regioner, i Oromia og i Amhara, i tillegg til en rekke mindre konfliktsituasjoner. Ifølge observatører (som sitert i diplomatikilde, april 2024) er ikke hæren organisert eller utstyrt for å drive anti-opprørsoperasjoner i stor skala. Myndighetene har derfor etablert en spesialstyrke, Amhara Strike Force, som skal forsterke ENDF i regionen. Ifølge kilden har flere uttrykt skepsis til denne styrken. Ettersom tvungen avvæpning av de regionale spesialstyrkene var en viktig årsak til eskaleringen i Amhara-regionen i august 2023 (se 4.2.2), kan etableringen av en ny spesialstyrke medføre samme utfordring i fremtiden.

3.2 Amhara Regional Special Forces (ARSF)

I likhet med andre regionalstater i Etiopia, hadde Amhara frem til april 2023 egne spesialstyrker, Amhara Regional Special Forces, ARSF. Styrken besto utelukkende av etniske amharer som svarte til regionalforsamlingen i Amhara. Antall soldater i ARSF økte i 2018–2019 som en forberedelse til konflikt med Tigray. Under Tigray-krigen fikk ARSF kamperfaring da de kjempet på føderale myndigheters side, ofte side om side med Fano-militser.

I april 2023 besluttet statsminister Abiy Ahmed at alle regionale spesialstyrker skulle oppløses, og integreres i den føderale hæren. Dette utløste sterke reaksjoner i Amhara, og anses som en av de utløsende årsakene til den væpnede konflikten. Rundt halvparten av soldatene i ARSF skal ha gått over til Fano (Tadesse 2023).

3.3 Fano

Ifølge EPO (u.å.) er Fano-militsene (heretter omtalt som Fano) en etno-nasjonalistisk ungdomsbevegelse med røtter tilbake til protestbevegelsen mot TPLF (2014–2018). Fano anser seg selv som amhara-folkets beskyttere, og har vært involvert i væpnede konflikter, i og utenfor Amhara. Fano har blant annet vært i væpnet konfrontasjon med militser fra minoritetsgruppen qimant innad i Amhara, med Oromo Liberation Army (OLA) i grenseområdene mellom Oromia og Amhara, og med gumuz-militser i Benishangul Gumuz. Fano har også vært i sporadiske trefninger med sudanske væpnede styrker i det omstridte området al-Fashaga i grenseområdene til Sudan.

Fano spilte en avgjørende rolle i Tigray-krigen (2020–2022), der de kjempet sammen med føderale styrker og deres allierte. I krigens første fase tok de kontroll over de omstridte områdene Welkait (Western Tigray) og Raya (Southern Tigray). Fano, sammen med ARSF, var avgjørende for å hindre Tigray-styrkenes fremrykking i Amhara, særlig i 2021 (Landinfo 2021b, c, 2022).

Fano består av en rekke væpnede grupper (militser) som hovedsakelig opererer autonomt, først og fremst i eget lokalmiljø, gjennom lokale kommandolinjer. Bevegelsen er ifølge Necho og Debede (2024) desentralisert og fragmentert. Fano mangler en formell organisasjonsstruktur som knytter de ulike gruppene sammen, og svarer heller ikke til en overordnet politisk ledelse.

Imidlertid har det den senere tiden vært forsøk på å koordinere Fano-militsene i en felles kommandostruktur. Et eksempel er etableringen av Gondar Command i januar 2024 gjennom en sammenslutning av ulike autonome grupper i Gondar-provinsen. Imidlertid vurderer Necho og Debele (2024) det slik at forskjellene mellom gruppene er så store, både med hensyn til lederskap, motivasjon og lokal forankring, at en slik koordinering i realiteten vil bli svært vanskelig. Gruppene samarbeider om og koordinerer imidlertid konkrete operasjoner, som angrepene på større byer i Amhara i august 2023 og februar 2024 (se punkt 5.2).

Rift Vally Institute (Necho & Debede 2024) har utarbeidet en klassifisering av Fano-fraksjonene, basert på geografisk tilhørighet:

Tabell 2: Geografisk klassifisering av Fano-fraksjoner (Necho & Debede 2024)

Gondar (Central, West, North, South Gondar Zones)	Amhara Fano Unity in Gondar (AFUiG), Fano for Existence, Justice and Democracy Movement (FEJDM), Amhara Fano Unity Council (AFUC)
Gojjam (East and West Gojjam Zones)	Amhara Popular Force (APF), Amhara Popular Front (APFr)

Shoa (North Shoa Zone)	One Amhara Fano in Shoa (OAFiS), Amhara Fano Free People Movement (AFFPM). Amhara Fano Unity Council (AFUC)
Wollo (North, South Wollo Zones)	East Amhara Fano (EAF) Bete Amhara Fano (BAF), Amhara Fano Unity Council (AFUC)

Fanos samlede størrelse er ukjent, blant annet fordi det er en glidende overgang mellom bevæpnet lokalbefolkning og Fano-militser. Imidlertid er det dokumentert at Fano rekrutterte et stort antall soldater i forbindelse med Tigray-krigen. Da ENDF lå med brukket rygg etter store tap mot Tigray-styrkene høsten 2021, ble den amhariske befolkningen, herunder Fano-militser, oppfordret til å slutte seg til ENDF, noe som ga dem tilgang til våpen og kamptrening. Da føderalmyndighetene besluttet å oppløse ARSF i april 2023, skal om lag halvparten av ARSF, ifølge etiopiske myndigheter (som sitert i Amnesty International 2024c, s. 6), ha motsatt seg avvæpning, og i stedet sluttet seg til Fano.

Det finnes lite informasjon om Fanos tilgang til våpen og annet militært utstyr. Regionen var sterkt militarisert ved utgangen av Tigray-krigen. Mange av Fanos angrep er rettet mot militære enheter, ENDF-leire og politistasjoner, hvor ett av målene er å legge beslag på våpen og materiell. Kilde A7 (møte i Addis Abeba, oktober 2023) opplyser at Fano kun har lette våpen, ikke motoriserte stridsvogner og tunge våpen, slik ENDF har.

Ifølge Necho og Debele (2024) har Fano bred støtte i befolkningen i Amhara, noe som bekreftes av kildene Landinfo hadde samtaler med under informasjonsinnhentingsreisen i oktober 2023 (kilde A4, amharisk privatperson; kilde A8, etiopisk journalist, samtaler i Addis Abeba, oktober 2023). En diplomatkilde (kilde A1, samtale i Addis Abeba, oktober 2023) påpeker imidlertid at Fano har mindre støtte i en del minoritetsgrupper i Amhara, som Agaw, men at det generelle bildet er betydelig støtte til Fano i store deler av befolkningen i Amhara. International Crisis Group (2023, s. 9) påpeker at føderale myndigheter fortsatt har «noe» støtte i regionen, og at amhariske «mainstream»-politikere fortsatt innehar viktige posisjoner i det føderale myndighetsapparatet, men understreker at Fano har betydelig støtte i befolkningen i Amhara.

Fano har nære bånd til lokalbefolkningen og kan regne med deres støtte. Lokalbefolkningen samarbeider tett med Fano gjennom å dele informasjon, gi logistisk og materiell støtte, samt å tilby trygge skjulesteder. Fano har også støtte i deler av den amhariske diasporaen, som blant annet samler inn penger til støtte for Fano. Det har versert vedvarende rykter om at Fano mottar økonomisk støtte, våpen og opplæring fra Eritrea. Det er imidlertid vanskelig å vurdere hvor omfattende den eritreiske støtten i realiteten er (Necho & Debede 2024).

4 Bakgrunn for konflikten

4.1 Fremvekst av amhara-nasjonalisme

Det har vært en betydelig økning i Amhara-nasjonalisme de siste årene, parallelt med samme type bevegelser i andre regionalstater, som i Oromia (Landinfo 2023c). Amhara-nasjonalismen innebærer en amharisk identitetspolitikk, som vektlegger amhariske sikkerhetsmessige, politiske, økonomiske og kulturelle interesser. I dette avsnittet ser vi nærmere på noen hovedårsaker til utviklingen.

Ifølge forskerne Chanie og Ishiyama (2021) bygger moderne etiopisk historisk skriving på et narrativ der amharene fremstilles som «undertrykkere», på bekostning av andre folkegrupper, som er «undertrykt». Alle etnonasjonalistiske bevegelser i Etiopia, som TPLF og OLF, har hatt undertrykkelses-narrativet som grunnleggende premisse for kampen mot sentralmyndighetene. Andre folkegruppers historiske narrativ om amharene som koloniasator og overgriper, har bidratt til fremveksten av amharisk nasjonalisme de siste årene. Kilde A4, en amharisk privatperson som Landinfo hadde en samtale med i Addis Abeba i oktober 2023, formidlet det samme synet. Han påpekte at narrativet om amharene som den dominerende folkegruppen under keisertiden, er unyanserte og representerer et «falskt narrativ», sett fra amharenes synspunkt.

Begrepet «neftegna» står sentralt i den anti-amhariske diskursen. «Neftegna» («musketer» på amharisk) betegner en form for settler-kolonialisme hvor amharer (og til dels tigrayer) underla seg andre etniske grupper på 1800-tallet, særlig under keiser Menelik IIs regjeringstid (1889–1913), dominerte dem politisk, kulturelt og økonomisk, og inkorporerte dem i høylandskulturen i nord. De dominerte folkegruppene (kalt «gabbar») ble i dette narrative økonomisk utbyttest, og slått ned av den amharisk-dominerte sentralmakten dersom de kjempet tilbake. Høylandskulturens politiske, økonomiske og kulturelle hegemoni ble forsterket av amharenes dominerende rolle i den etiopisk-ortodokse kirken. Mange etiopiere, særlig oromoer, omtaler Abiys administrasjon som «neo-neftegna», som viderefører keisertidens assimilasjonspolitikk og svekker historisk marginaliserte folkegrupper (Jalata 2022). Amharenes tradisjonelle ønske om en mer sentralisert stat, anses av andre folkegrupper som et forsøk på å gjenopprette amharenes historiske dominans, på bekostning av andre.

Mens amhara-nasjonalismen har historiske røtter, har også dagens politiske og sikkerhetsmessige situasjon bidratt til en økning i amharisk nasjonalisme de siste årene. Mange amharer opplever at deres sikkerhet er truet, både i og utenfor egen regionalstat, fra andre etniske grupper og fra føderale myndigheter. Dette gjelder særlig de mange amharene som lever som minoritet i andre regionalstater, og som ved flere anledninger har blitt utsatt for vold fra andre etniske grupper, særlig i Oromia, uten at regionale og føderale myndigheter har gjort nok for å beskytte

dem.¹ Diaspora-organisasjonen Amhara Association of America (2023) omtaler dette som «Amhara Genocide», et begrep som brukes som emneknagg i sosiale medier, særlig blant diasporaen, men som andre aktører tar avstand fra.

Et annet sentralt spørsmål for amharene er statusen til Welkait og Raya. Amharene anser områdene, innlemmet i Tigray da den administrative inndelingen av Etiopia ble etablert i 1991, som amharisk land (Landinfo 2021, s. 15). Amhariske styrker og militser tok kontroll over områdene i første fase av Tigray-krigen, etter en enorm folkemobilisering. Områdene har stor symbolsk betydning for amharene, som anser at amharisk kontroll gjør opp for en historisk urett begått mot dem i 1991 (Sisay 2024). De frykter derfor at områdene tilbakeføres til Tigray, slik våpenhvileavtalen mellom føderale myndigheter og TPLF stipulerer.

Amharas befolkning og folkevalgte har vært en viktig alliert for Abiys regjering siden han ble valgt i 2018, og var, i tillegg til oromoene, avgjørende for at han kom til makten i 2018. De senere årene frykter imidlertid amharene oromoenes økende makt og innflytelse i Etiopia. Mange amharer mener at de nåværende føderale myndighetene, ledet av Abiy som selv er oromo², fremmer en oromo-agenda og favoriserer oromoene på bekostning av amhariske interesser, politisk, økonomisk, sikkerhetsmessig og kulturelt. Et symbolsk eksempel er konflikten i den ortodokse kirke. I februar 2023 brøt en gruppe geistlige oromoer med den etiopiske ortodokse kirkes lederskap og etablerte en egen synode, begrunnet i amharisk dominans gjennom århundrer (Landinfo 2023c, s. 8). Konflikten ble løst gjennom dialog, men førte til ytterligere spenninger mellom amharer og oromoer, og ble av mange amharer tolket som et ledd i myndighetenes plan om å svekke den ortodokse kirken, og splitte Etiopia (International Crisis Group 2023, s. 7).

4.2 Økt spenning mellom Amhara og Addis Abeba før konflikten brøt ut

Etter Tigray-krigen økte konfliktnivået mellom Amhara og føderale myndigheter til et punkt der en væpnet konflikt brøt ut i april 2023. Dette avsnittet omhandler de to viktigste utløsende årsakene til den væpnede konflikten; våpenhvileavtalen mellom føderale myndigheter og TPLF i november 2022 og myndighetenes beslutning om å oppløse de regionale spesialstyrkene i april 2023.

¹ Mange amharer ble tvangsforflyttet under Dergen på 1970- og 80-tallet, blant annet til Oromia, SNNPR, Gambella og Benishangul Gumuz, hvor de i dag lever som etniske minoriteter (Chanie & Ishiyama 2021).

² Abiy er av blandet herkomst (amhara og oromo), men oppfattes som oromo.

4.2.1 November 2022: Amharene står utenfor våpenhvileavtalen mellom TPLF og føderale myndigheter

Da TPLF og føderale myndigheter underskrev våpenhvileavtalen som gjorde slutt på Tigray-krigen i november 2022, var amharene ikke representert som egen part, til tross for at amhariske styrker var avgjørende i krigen, og til tross for at de er part i konflikten med Tigray om de bestridte områdene Welkait og Raya.

Mange amharer lot seg rekruttere da myndighetene organiserte en masse-mobilisering for å stoppe Tigray-styrkenes offensiv sørover i juli 2021. Den etiopiske hæren oppfordret samtidig alle Fano-militser til å registrere seg hos den føderale hæren og organisere seg innenfor hærens strukturer. Etter at Tigray-krigen tok slutt, ble Fano-militsene møtt med krav om avvæpning, og privilegiene de hadde hatt ved å kunne bruke hærens logistiske og administrative strukturer, ble trukket tilbake (CEDOCA 2024). I mai 2022 organiserte Amhara Regional Government en «law enforcement operation» mot Fano og arresterte hundrevis av Fano-opprørere, aktivister og journalister i regionen (EPO 2022). Den belgiske landinformasjonsenheten CEDOCA (2024) påpeker at Tigray-krigen etterlot Amhara-regionen som en tungt bevæpnet, militarisert region, med en befolkning i sterk opposisjon til både regionale og føderale myndigheter.

Mange amharer mener derfor at deres sikkerhetsmessige og politiske interesser ikke er ivaretatt i våpenhvileavtalen, til tross for avgjørende innsats i krigen (International Crisis Group 2023). Amharene er bekymret for at den politiske tilnærmingen mellom føderalmyndighetene og TPLF etter våpenhvileavtalen vil medføre at Welkait og Raya tilbakeføres til Tigray.

Amharene var heller ikke representert i fredsforhandlingene mellom føderale myndigheter og Oromo Liberation Army (OLA) i Tanzania i mai og august 2023, til tross for at OLA ved en rekke anledninger skal ha gått inn i grenseområdene til Amhara, og amhara-minoriteter i Oromia skal ha blitt utsatt for angrep fra OLA. Bekymringer rundt egen sikkerhet, både i møte med trusler fra omkringliggende regioner og fra føderale myndigheter, utgjør bakgrunnen for det væpnede opprøret mot regionale og føderale myndigheter i Amhara.

4.2.2 April 2023: Føderale myndigheter beslutter å oppløse regionale spesialstyrker

I april 2023 besluttet føderale myndigheter å oppløse de regionale spesialstyrkene.³ Til tross for at dette gjaldt spesialstyrkene i alle regionalstater, var mot-

³ I henhold til Etiopias grunnlov har alle føderasjonens stater anledning til å ha egne politistyrker for å opprettholde ro og orden i sine respektive regioner, og styrkene er derfor særlig trent og utstyrt for å slå ned opprør. Imidlertid utviklet spesialstyrkene seg til etnisk baserte styrker med egne agendaer som falt utenfor sentralmyndighetenes kontroll. Spesialstyrker i de ulike regionalstatene skal ha stått bak en rekke menneskerettsbrudd. Amhara Regional Special Forces (ARSF)

standen særlig sterk blant amharene, som mente at regionen ville bli forsvarsløs i møte med eventuelle fremtidige angrep fra Tigray eller Oromia (Tadesse 2023). Amharene viste til at Tigray ikke fullt ut har demobilisert sine styrker etter krigen, og dermed representerer en fremtidig trussel mot Amhara. Regjeringens beslutning førte til en bølge av protester i Amhara, og rundt halvparten av de som tjenestegjorde i ARSF, hoppet av og sluttet seg til Fano (International Crisis Group 2023; Tadesse 2023).⁴

Manglende representasjon ved våpenhvileforhandlingene med TPLF og OLA og beslutningen om å oppløse de regionale spesialstyrkene, førte til at spenningen økte mellom Amhara og føderale myndigheter i 2022–2023. Men også andre faktorer bidro til å øke spenningsnivået (Tadesse 2023). Reiserestriksjoner for amharer inn til Addis Abeba og rivning av hovedsakelig amhariske boligområder i Sheger City i utkanten av Addis Abeba førte til stor frustrasjon blant mange amharer. Videre ser mange amharer med bekymring på oppseilingen av Oromo Prosperity Party som en dominerende kraft i PP og i det føderale myndighetsapparatet som en trussel som underminerer de politiske og sikkerhetsmessige interessene til amharene (Tadesse 2023).

Samlet sett har disse faktorene bidratt til at den amhariske befolkningen opplever at de er under press fra omkringliggende regionalstater og føderale myndigheter, og at de kun kan stole på egne krefter for å forsvare egne politiske og sikkerhetsmessige interesser.

5 Utvikling i den væpnede konflikten

Dette avsnittet gir en kort fremstilling av utviklingen i den væpnede konflikten i Amhara fra våren 2023. Tilgjengelig informasjon er begrenset og fragmentert, så kapitlet gir ingen uttømmende redegjørelse.

5.1 Demonstrasjoner og mindre væpnede konfrontasjoner våren 2023

Våren 2023 økte spenningene mellom Amhara og regionale og føderale myndigheter. Da en uidentifisert væpnet gruppe drepte lederen for Amhara Prosperity Party den 27. april, mobiliserte myndighetene den føderale hæren for å gjenopprette kontroll i regionen. ENDFs operasjoner ble møtt med stor motstand fra sivilbefolkningen, som organiserte protestdemonstrasjoner, blant annet i

spilte for eksempel en avgjørende rolle i fordrivingen av etniske tigrayer fra det omstridte området Western Tigray/Welkait under Tigray-krigen (EPO u.å.).

⁴ Hverken ICG eller andre kilder oppgir antall soldater som hoppet av til Fano. Tallfesting av tropper, både i ENDF, regionale styrker og ikke-statlige væpnede grupper, mangler i kilde-materialet, på generelt grunnlag.

Gondar og andre større byer, og organiserte veisperringer for å blokkere ENDFs inngang til regionen (Yibeltal 2023). Våren 2023 fant det sted mindre konfrontasjoner mellom føderale styrker og Fano i North Gondar, North Wollo og North Shewa. I mai og juni 2023 var ENDF og Fano involvert i til sammen 15 sikkerhetshendelser på 12 lokasjoner, herunder en fire dager lang konfrontasjon mellom ENDF og Amhara Popular Front i Debre Elias (EPO 2023), mens spenningene i regionen økte.

5.2 Fano angriper større byer sommeren 2023

I slutten av juli 2023 utførte Fano et koordinert angrep for å ta kontroll over større byer i Amhara, herunder regionalhovedstaden Bahir Dar, Gondar, Lalibela, Debre Markos og Debre Berhan. Målet for angrepene var ENDF og myndighetsstrukturer i byene, som militærleirer, politistasjoner og fengsler.

Fano holdt byene fra noen timer til noen dager, før føderale myndigheter gjenvant kontroll. På grunn av det eskalerende konfliktnivået kollapset de politiske og sikkerhetsmessige strukturene i Amhara. Regionalregjeringen tok tilflukt i Addis Abeba, og anmodet føderale myndigheter om assistanse, slik grunnloven gir anledning til. Føderale myndigheter erklærte en seks måneders unntakstilstand – og anholdt personer med en antatt rolle i konflikten, opposisjonsledere og myndighetspersoner, i Amhara og Addis Abeba. Føderale myndigheter satte raskt i gang en motoffensiv, og den 29. august hadde de drevet Fano ut av de siste byene (International Crisis Group 2023, s. 9). Ifølge samme kilde ble 200 personer drept under kampene, og rundt 1000 personer arrestert i forbindelse med innføringen av unntakstilstanden. Amhara ble underlagt såkalt «commando post rule», ledet av den nasjonale sikkerhets- og etterretningstjenesten (National Intelligence and Security Service, NISS) (Amnesty International 2024a), som styrer etter unntakslover.

5.3 Fano trekker seg ut til rurale områder og lanserer periodevise angrep fra høsten 2023

Etter at Fano ble drevet ut av de urbane områdene de hadde angrepet i august 2023, omgrupperte de seg og trakk seg tilbake til rurale områder. Fra disse posisjonene har de gjennomført mindre angrep, såkalte «hit and run», hovedsakelig på myndighetsmål, som ENDF-konvoier, politistasjoner og myndighetspersoner, og har tatt midlertidig kontroll over strategiske veistrekninger og mindre byer og landsbyer. Myndighetsstyrkene synes å ha prioritert kontroll over byer, strategiske veistrekninger og essensiell infrastruktur, samt å holde Fano unna grenseområdene til Oromia for å forhindre kamper mellom militser fra Amhara og Oromia. Tidvis gjennomfører Fano koordinerte angrep på større byer, som i februar 2024 da de igjen angrep Bahir Dar, Shewa Robit, Dembecha, Debre Markos og Merawi, som de holdt noen timer (diplomatkilde, epost mars 2024).

Myndighetene svarte med bruk av artilleri og luftmakt, og erklærte samme dag at de hadde gjenvunnet kontroll over samtlige byer.

Ifølge International Crisis Group (2023, s. 9) har ikke Fano kapasitet til å holde større byer over tid, men kan utfordre myndighetenes kontroll og volde betydelig skade på føderale styrker. Ifølge The Ethiopian Cable (2024c) er Fanos mål ikke å ta kontroll over områder, men å skade ENDF. Fanos forholdsvis forutsigbare taktikk (hit and run fra rurale posisjoner, tidvis kombinert med mer komplekse angrep på større byer) gjør at føderale myndigheter til nå relativt raskt har gjenvunnet kontroll. Mens Fano kun har tilgang til lette våpen, bruker myndighetene både artilleri og luftmakt (droner og kampfly).

5.4 Tigray-styrker gjenerobrer Southern Tigray fra amhariske styrker, med føderal «godkjenning»

Som det kommer frem blant annet i Landinfos notater om krigen i Tigray (2021b, 2023b), tok amhariske styrker kontroll over Welkait og Raya i den første fasen av krigen. Mens Western Tigray raskt ble underlagt amharisk administrasjon og kontroll, var maktforholdene mellom amhariske og føderale styrker i Southern Tigray mer uklare. Fremtiden til de omstridte områdene ble bevisst holdt utenfor våpenhvileavtalen mellom TPLF og føderale myndigheter i november 2022, fordi det på dette tidspunktet ikke var mulig å komme frem til en løsning.

I mai 2024 skal Tigray-styrker ha tatt kontroll over mesteparten av Southern Tigray, et resultat av en avtale mellom føderale myndigheter og TPLF om tilbakeføring av omstridte områder, i henhold til våpenhvileavtalen (diplomatkilde, epost mai 2024). Tilgjengelige opplysninger tilsier at Tigray-styrkene har møtt lite motstand fra Fano, som er bundet opp i kamper med ENDF langs flere frontavsnitt i Amhara. Ifølge presidenten i overgangsadministrasjonen i Tigray (som sitert av diplomatkilde, epost mai 2024) skal maktovertagelsen følges opp av en strukturert avvæpning av væpnede grupper, trygg tilbakeføring av internt fordrevne og oppløsning av «illegitime» administrative strukturer.

5.5 Den ti måneder lange unntakstilstanden er utløpt

I august 2023 innførte det etiopiske parlamentet en seks måneders unntakstilstand da den væpnede konflikten mellom Fano-militser og føderale styrker eskalerte i Amhara. Mens unntakstilstanden ble innført med full effekt i Amhara, kunne den håndheves ved behov i andre deler av landet.

Unntakstilstanden gir myndighetene vide hjemler til å anholde personer de mener har tilknytning til konflikten, uten rettskjennelse, samt innføre portforbud, begrense befolkningens bevegelsesfrihet, hindre folkeforsamlinger, med mer. I februar 2024 vedtok parlamentet å forlenge unntakstilstanden med fire måneder. Den statlig finansierte etiopiske menneskerettskommisjonen (EHRC) satte

spørsmålstegn ved hvorvidt forlengelsen var nødvendig og proporsjonal (Addis Standard 2024b).

Unntakstilstanden opphørte den 1. juni 2024. Det har, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, ikke kommet informasjon om hvorvidt myndighetene planlegger å forlenge den, og i tilfelle for hvor lenge. Ifølge en diplomatkilde (epost, 10. juni 2024) er det uklart hvordan fravær av unntakslover vil innvirke på føderale myndigheters operasjoner i Amhara, og hvorvidt det vil føre til at personer fengslet med hjemmel i unntakslovgivningen, vil bli løslatt.

6 Kort om voldens omfang og spredning

Det finnes ingen offisiell statistikk eller fullgod oversikt over volden i Amhara før og etter at konflikten brøt ut i april 2023. Organisasjonen Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED) har imidlertid forsøkt å samle tilgjengelig informasjon om voldshendelser og drepte som følge av konflikten.

ACLED samler informasjon fra blant annet media og lokale organisasjoner om voldshendelser i Etiopia i en åpent tilgjengelig database som oppdateres kontinuerlig. Databasen beskriver hvor voldshendelsene fant sted, hvilke aktører som var eller antas å ha vært involvert og antallet drepte. Selv om ACLED oppgir eksakte tall, og disse gjengis i notatet, må tallene etter Landinfos vurdering ikke tillegges større vekt i seg selv.

ACLED baserer seg i stor grad på det samme fragmenterte og mangelfulle kildegrunnlaget som øvrige organisasjoner. Det er derfor grunn til å tro at det reelle antallet voldshendelser og drepte kan være høyere i konfliktområdene enn det ACLED til nå har registrert. Ettersom det ikke finnes bedre oversikt over volden i Etiopia og Amhara, gir ACLED etter vår vurdering like fullt en indikasjon på voldens spredning og omfang over tid.⁵ I dette kapitlet presenterer vi tall fra ACLED om voldens omfang og spredning. Vold mot sivile omtales i kapittel 7.

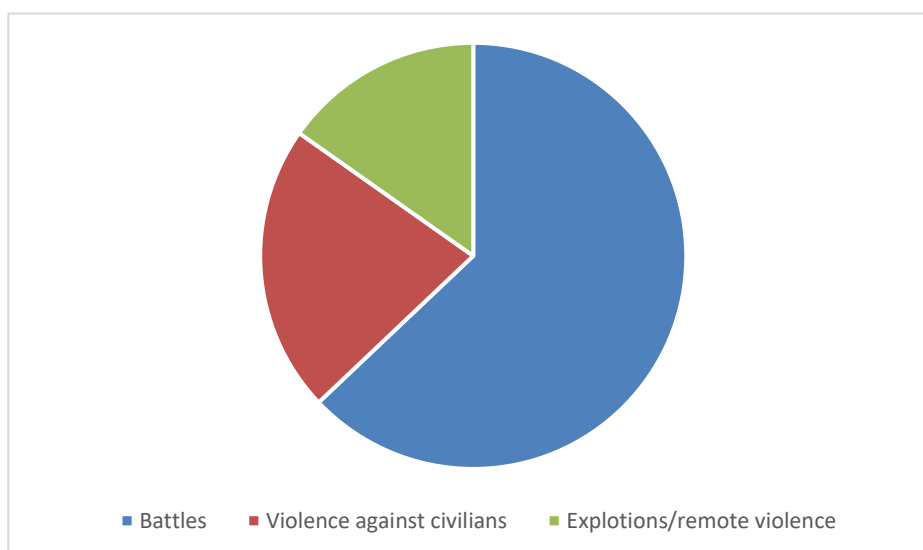
6.1 Type voldshendelser

I perioden 1. januar 2023–8. mars 2024 registrerte ACLED 773 konfliktrelaterte voldshendelser og 2412 drepte i Amhara.⁶

⁵ Tallene er hentet fra ACLEDs database for Afrika (ACLED u.å.), og inkluderer ikke hendelser kategorisert som «demonstrasjoner» og «strategiske utviklinger». Landinfo har gjennomgått tallene manuelt, og mindre summeringsfeil kan derfor ikke utelukkes. Videre har Landinfo fjernet irrelevante kategorier, noe som innebærer at totalsummen for konfliktrelaterte voldshendelser og dødsfall kan variere marginalt.

⁶ Landinfo har kun hatt tilgang til ACLED-tall frem til 8. mars 2024.

Diagram 1: Type voldshendelser januar 2023–februar 2024, alle soner

Av det totale antallet voldshendelser registrert i perioden, er 585 kategorisert som kamper (battles), 57 som eksplosjoner/fjernvold (explosions/remote violence) og 127 som angrep på sivile (attacks against civilians).

Kategorien kamper står i all hovedsak mellom etiopiske føderale styrker og deres allierte, og Fano. Et lite mindretall av hendelsene involverer også oromo-militser og OLA. Det er rimelig å anta at de drepte er militære, men også sivile kan rammes i slike kamper.

Kategorien eksplosjoner/fjernvold består hovedsakelig av fly- og droneangrep (25 tilfeller), etterfulgt av artilleribeskytning (19) og granatangrep av ukjent/ uidentifisert aktør (13).

Kategorien angrep på sivile, der sivile er hovedmål eller eneste mål, inkluderer angrep, bortføringer og seksuell vold. En manuell gjennomgang av informasjonen om omstendighetene rundt hendelsene, viser at kategorien sivile består av etniske minoriteter (særlig agaw og oromo), kvinner, flyktninger og spesifikke yrkesgrupper (bønder, taxisjåførere). Både etiopiske styrker og Fano står bak angrepene.

6.2 Geografisk spredning av voldshendelser og drepte

Voldshendelser og antall drepte fordeler seg ujevnt på de ulike sonene⁷:

⁷ ACLEDs soneinndeling skiller seg noe fra inndelingen fra etiopiske myndigheter presentert under punkt 2.1. Blant annet er hendelser i Bahir Dar by kategorisert under West Gojam.

Diagram 2: Registrerte voldshendelser og drepte i Amhara januar 2022–8. mars 2024

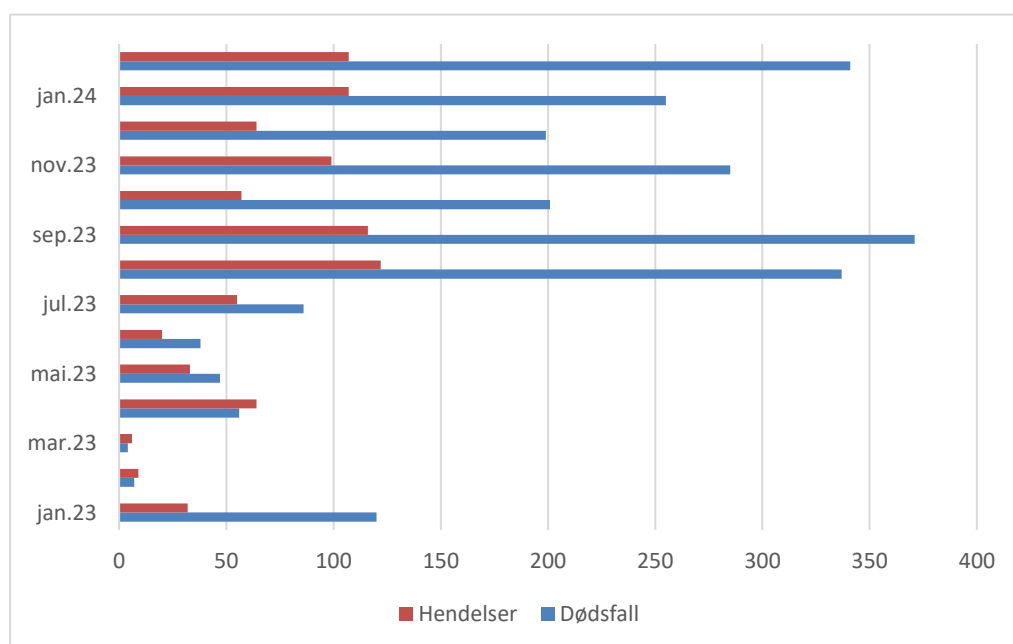
Sone	Voldshendelser	Drepte
Awi	22	183
Central Gondar	38	250
East Gojam	81	297
North Gondar	5	5
North Shewa	174	585
North Wello	148	253
Oromia Special Zone	32	65
South Gondar	32	104
South Wello	60	120
Wag Hamra	3	2
West Gojam	167	537
West Gondar	11	11

Diagram 2 viser at de sørlige sonene er hardest rammet. West Gojam, East Gojam, South Wello og North Shewa, et sammenhengende belte i sør, teller rundt to tredeler av registrerte konflikthendelser (62 %) og dødsfall (69 %), mens det er registrert relativt få hendelser i de nordlige delene. Vi understreker imidlertid at det foregår trefninger i alle soner, om enn i ulikt omfang og til ulik tid.

6.3 Tidsmessig fordeling av voldshendelser og drepte

Omfanget av voldshendelser og dødsfall varierer også over tid:

Diagram 3: Voldshendelser fordelt på måneder, januar 2023 til februar 2024 (alle soner)⁸

⁸ Mars 2024 er ikke med, ettersom ACLED kun har ført data frem til 8. mars.

Diagram 3 viser at konfliktrelaterte hendelser og dødsfall fordeler seg tidsmessig ujevnt. Det forholdsvis høye voldsnivået i januar 2023 involverer hovedsakelig kamper mellom OLA og amhariske styrker. Fra sommeren og høsten 2023 står kampene hovedsakelig mellom etiopiske styrker og Fano. Voldsnivået når en foreløpig topp i september 2023, i forbindelse med Fanos angrep på større byer (se punkt 5.2), som ble møtt med sterk motstand fra føderale styrker. Deretter har voldsnivået holdt seg relativt stabilt i de påfølgende månedene.

7 Reaksjoner mot sivile

I dette avsnittet gjør vi rede for menneskerettsbrudd som ENDF og deres allierte står bak overfor sivile, som et supplement til tallene fra ACLED i det foregående kapitlet. Fano omtales i punkt 7.4.

I forbindelse med den væpnede konflikten i Amhara har begge parter i konflikten, ENDF og Fano, stått bak menneskerettsbrudd mot sivile. Bruddene inkluderer utenomrettslige drap, utenomrettslige arrestasjoner og ødeleggelse av offentlig og privat eiendom. Som nevnt innledningsvis, er kildetilfanget om forhold i regionen begrenset. Redegjørelsen under er derfor ikke uttømmende, men er ment å gi et inntrykk av hvilke menneskerettsbrudd som finner sted, i hvilke situasjoner og i hvilket omfang.

Amnesty International (2024c, s. 4) påpeker at den væpnede konflikten innvirkning på menneskerettssituasjonen i Amhara foreløpig ikke er fullt ut kjent, blant annet fordi nedstengte kommunikasjonslinjer (mobil og internett) har gjort rapporteringen krevende.

7.1 Utenomrettslige drap på sivile begått av ENDF

ENDF skal ha stått bak tilfeller av utenomrettslige drap på sivile i forbindelse med væpnede konfrontasjoner med Fano ulike steder i Amhara. Under viser vi til to hendelser dokumentert av blant annet Amnesty International (2024b) og Human Rights Watch (2024).

Den 5. august 2023 angrep Fano-grupper regionhovedstaden Bahir Dar, i tillegg til andre større byer. Fano tok kontroll over store deler av byen, men møtte hard motstand fra ENDF og trakk seg ut den 9. august. Etter at Fano hadde trukket seg ut, skal ENDF-soldater ha drept seks sivile i nabolagene Abune Hara og Lideta. Den 10. oktober brøt det ut nye kamper i Seba Tamit-området i Bahir Dar. I forbindelse med kampene skal ENDF ha stått bak utenomrettslige drap på minst fem sivile.

Den 29. januar 2024 angrep Fano en ENDF-kontingent i Merawi by (West Gojam, 30 kilometer sør for Bahir Dar). Etter at Fano-gruppene trakk seg ut 30. januar, skal ENDF-soldater ha gått fra hus til hus i søk etter Fano-krigere. Soldatene skal ha drept mer enn 50 sivile, de fleste menn, men også noen kvinner, i private hjem og på gata.⁹ Soldatene skal også ha gjort skade på offentlig og privat eiendom (Amnesty International 2024b; HRW 2024). Etiopiske myndigheter hevder at ENDF handlet i selvforsvar, og at de ikke angrep sivile (HRW 2024).

Ut fra beskrivelsene til blant annet Amnesty International og HRW, ser det ut til at utenomrettslige drap mot sivile skjer etter kamper mellom ENDF og Fano, idet Fano trekker seg ut og ENDF sikrer kontroll over området, og leter etter Fano-støttespillere og våpen. Vitneutsagn fra sivile som har vært til stede, indikerer at hendelser som den i Merawi, kan ha hatt et hevnmotiv fra ENDFs side. Dette antydes også av juristene Abebe og Moges (2024), som påpeker at etter hvert som konflikten trekker ut, «er det uunngåelig at slitne soldater anser den amhariske sivilbefolkningen som en del av opprøret, og derfor utsetter dem for kollektiv avstraffelse» (Landinfos oversettelse).

7.2 Fly- og droneangrep

Den etiopiske hæren bruker kampfly og droner i krigføringen mot Fano. Ifølge ACLED skal det ha funnet sted 25 droneangrep i Amhara mellom januar 2023 og mars 2024, mens andre kilder oppgir høyere tall. I februar 2024 meldte den diasporabaserte nyhetskilden Borkena (2024a) at føderale myndigheter hadde gjennomført 79 droneangrep i Amhara siden unntakstilstanden ble innført. Under følger noen rapporterte fly- og droneangrep med sivile dødsfall etter innføringen av unntakstilstanden i august 2023. Listen er ikke uttømmende.

- **14. september 2023:** Minst 26 personer drept og 55 skadet i et fly- eller droneangrep i byen Finote Selam (West Gojam) (Wright 2023).
- **6. november 2023:** Sju sivile drept i et droneangrep på en skole i Wadera (North Shewa). Tre av de drepte var lærere ved skolen (OHCHR 2023).
- **30. november 2023:** Fem sivile drept i Wegel Tena (sone) da en drone traff en ambulanse. De drepte var ambulansepersonell og helsearbeidere ved sykehuset (Zelalem 2023).
- **9. november 2023:** 13 sivile drept i da en drone traff en lastebil i Waber by (East Gojjam) i forbindelse med at Fano angrep ENDF-leire i Debre Markos og andre mindre byer i regionen (OHCHR 2023).

⁹ Ulike kilder opererer med ulike tall på drepte sivile. Mens Amnesty International (2024b) slår fast at over 50 sivile ble drept, oppgir EHRC 45, mens den etiopiske sivilsamfunnsorganisasjonen Ethiopian Human Rights Council oppgir 89 (som sitert i HRW 2024).

- **19. februar 2024:** 30 sivile drept og 18 skadet i Sasit (North Shewa) da en drone traff en lastebil med sivile som var på vei tilbake fra en gudstjeneste i Sasit (Addis Standard 2024a).
- **Mai 2024:** Flere titalls sivile drept i flere droneangrep i Kawot- og Molale-distriktet (North Shewa). Et av angrepene skal ha rammet en skole under et foreldremøte, hvor fem sivile ble drept (The Ethiopian Cable 2024b).

7.3 Anholdelser og arrestasjoner under unntakstilstanden

Som nevnt, ble unntakstilstanden innført med full effekt i Amhara-regionen, fra august 2023 og foreløpig frem til juni 2024. Unntakslovene gir myndighetene anledning til å anholde personer de mistenker er involvert i konflikten, uten arrestordre. Unntakstilstanden administreres av en koordinerende enhet med ulike sikkerhetsaktører, kalt Commando Post, som svarer direkte til statsministeren.

Ifølge flere kilder har myndighetene anholdt et større antall amharer i forbindelse med konflikten. Omfanget synes å følge utviklingen i konfliktbildet, og varierer dermed etter tid og sted. Det finnes, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, ingen uttømmende oversikt over antall anholdelser eller uttømmende informasjon om omstendighetene rundt dem.

I forbindelse med innføringen av unntakstilstanden, skal «tusenvise» av amharer ha blitt anholdt i massearrestasjoner ulike steder i regionen. Det fremkommer ikke hvilken profil de anholdte hadde, eller hvorfor de ble anholdt, annet enn mistanke om tilknytning til Fano eller brudd på bestemmelsene i unntakslovgivningen. Mens kilde A2, en internasjonal organisasjon, er av den oppfatning at anholdelsene er målrettede mot «fiender av staten» og et resultat av forutgående etterretningsvirksomhet, mener kilde A6, en etiopisk menneskerettsorganisasjon, at arrestasjonene er mer tilfeldige, gjennomført i forbindelse med tilfeldige «check points» ulike steder i landet. En diplomatkilde (møte i Addis Abeba, oktober 2023) opplyser at anholdelser typisk forekommer etter et Fano-angrep, i fasen der føderale myndigheter gjenoppretter kontroll i området. I slike situasjoner blir ifølge kilden hovedsakelig unge menn anholdt i en kortere periode, som et tiltak fra myndighetene både til å få kontroll over situasjonen og for å skremme befolkningen fra å støtte eller legge til rette for Fano i regionen.

Etiopiske styrker har også, gjennom såkalte dør til dør-søk i områder med aktiv væpnet konflikt, anholdt «et stort antall» personer mistenkt for en kobling til Fano (diplomatkilde, epost mars 2024). I juni meldte The Ethiopian Cable (2024a) at myndighetene skal ha gjennomført «anholdelser i stor skala», særlig i Bahir Dar.

Ifølge International Crisis Group er tallet på anholdte omstridt. I forbindelse med hendelsene i juli–august 2023, opplyste myndighetene at 3200 personer ble anholdt, mens menneskerettsorganisasjoner, herunder statlig finansierte EHRC, oppgir «titusenvis». Ifølge FNs høykommissær for menneskerettigheter, ble 4 879

personer anholdt i forbindelse med unntakstilstanden i 2023 (OHCHR 2024). De anholdte skal ha blitt holdt i provisoriske varetektsentre, herunder skoler, fem steder i Amhara, av amhara-aktivister omtalt som «konsentrasjonsleirer» (International Crisis Group 2023, s. 11).

Ifølge Amnesty International (2024a) har fem folkevalgte politikere blitt arrestert i forbindelse med unntakstilstanden. Dette dreier seg blant annet om to representanter i det føderale parlamentet, Christian Taddele og Desalegn Chane, som i kraft av å være folkevalgte parlamentsmedlemmer har parlamentarisk immunitet. Minst tre journalister er arrestert i forbindelse med unntakstilstanden.

7.4 Fanos hovedmål er myndighetsaktører

Fano opererer i sitt hjemmeområde, blant en overveiende sympatisk innstilt sivilbefolkning, og det er derfor ikke nærliggende å tro at gruppene står bak et større omfang av menneskerettsbrudd mot sivile i regionen.¹⁰ Fanos primære mål er myndighetsaktører, først og fremst militære mål. Men Fano-grupper har også stått bak utenomrettslige drap på høyerestående offentlige tjenstepersoner og politikere, herunder representanter for regionalregjeringen og Amhara Prosperity Party. Eksempelvis skal Fano ha drept 21 personer, herunder offentlige tjenstepersoner og representanter for Prosperity Party, i to hendelser i Alem Bar (South Gondar) og Jibayt (Awi) den 9. og 28. oktober 2023 (OHCHR 2023).

HRW (2024) opplyser at de har informasjon om at Fano skal ha stått bak plyndring av private hjem, ulovlig skattlegging av sivile og bortføring av personer mistenkt for å støtte myndighetene, uten å utdype dette.

Det er imidlertid dokumentert at Fano har stått bak en rekke angrep på sivile utenfor Amhara, for eksempel angrep på oromoer i grenseområdene mellom Amhara og Oromia, og i forbindelse med annekteringen av Western Tigray (se blant annet Landinfo 2021b for mer informasjon).

8 Konflikten har stor innvirkning på dagliglivet i Amhara

Den pågående væpnede konflikten har store humanitære konsekvenser for sivilbefolkningen. Selv om forhold som flom, tørke og annet også tidligere har ført til matvareusikkerhet, har den pågående væpnede konflikten ført til ytterligere forverring av den humanitære situasjonen. Ifølge OCHA (2024b) hindrer sikkerhets-situasjonen befolkningens tilgang til grunnleggende tjenester, og vanskeliggjør

¹⁰ The Ethiopian Cable (2024a) påpeker at befolkningen i Amhara står overfor valget mellom å støtte ENDF og Fano, og mener det er rimelig å anta at mange velger sistnevnte, på grunn av sosial tilknytning og familiebånd til Fano.

kommersiell varetransport, særlig i rurale områder, samt begrenser mulighet for nødhjelp til regionen.

8.1 Matvaresikkerhet og prisvekst

Behovet for humanitær nødhjelp er stort i deler av Amhara. Ifølge projeksjonene til FEWS (Famine Early Warning Systems Network) for perioden juni–september 2024, vil de sentrale og nordøstlige delene av Etiopia (deler av Amhara, Tigray og Afar) befinne seg i kategori 3 («crisis») på IPC-skalaen¹¹. I Amhara vil situasjonen være mest utfordrende i det meste av East Gojjam, North Wollo, South Wollo og North Shewa, som alle befinner seg i kategori 3. Deler av Central Gondar og South Gondar klassifiseres i kategori 2 («stressed»), mens de vestre delene av Amhara (West og Central Gondar, Awi, Bahir Dar, North, West og East Gojjam) kategoriseres på nivå 1 («minimal») (FEWS 2024).

Ifølge FEWS gikk husholdningenes inntekter ned under krigen 2020–2022, etterfulgt av alvorlig tørke i deler av Nord-Etiopia. Ifølge kilden har husholdningene i Amhara begrensede ressurser til å anskaffe innsatsfaktorer til jordbruket, som gjødsel, noe som innebærer at de vil bli avhengig av nødhjelp fremover på grunn av sviktende avlinger. I fravær av nødhjelp, vil befolkningen måtte ty til overlevelsestrategier, som tigging og migrasjon inn til byene.

Prisene på matvarer i Etiopia har steget mye de siste årene. I 2023 var det 40 % prisøkning på mais, 105 % på teff og hele 400 % for etiopisk banan. En såkalt handlekurv («full basket»), et fast utvalg av mat- og hygieneartikler, beregnet på en husholdning på seks personer for en måned, utarbeidet av etiopiske Joint Market Monitoring Initiative (JMMI), økte med 11 % på landsbasis i 2023, med lokale prissvingninger. En viktig årsak til den svært høye prisveksten, er effekten av sikkerhetssituasjonen i Amhara og Oromia, som er blant Etiopias største matvareproduserende regioner (OCHA 2024b).

8.2 Skolegang

I mars 2024 opplyste regionale utdanningsmyndigheter (som sitert i Ethio Negari 2024) at 2,6 millioner barn og ungdom i Amhara ikke går på skole på grunn av konflikten. 3725 skoler er stengt, 298 delvis eller helt ødelagt.

Tørken i deler av Amhara har også bidratt til at mange elever slutter på skolen. Avisen Addis Standard (Takele 2023) trekker frem et eksempel fra den tørke-

¹¹ Integrated Food Security Phase Classification (IPC) opererer med en skala på fem trinn for å måle matvaresikkerhet (food insecurity) i et gitt område. De fem fasene er: Minimal – Stressed – Crisis – Emergency – Famine.

rammede sonen Wag Hamra, hvor tusenvis av barn har sluttet på skolen fordi foreldrene har sett seg nødt til å migrere til byer på grunn av tørken.

8.3 Helsebehandling

Den væpnede konflikten har hatt en negativ effekt på helsevesenet i regionen (WHO 2024), og en betydelig del av befolkningen har ikke lenger tilgang til grunnleggende og akutt helsehjelp. Konflikten, og særlig den begrensede mobiliteten inn og ut av regionen, har ført til forstyrrelser i tilgangskjeden av legemidler og medisinsk utstyr (Addis Standard 2023). Dette gjelder blant annet legemidler som blir brukt i behandling av kroniske sykdommer som diabetes, astma og høyt blodtrykk. Det er også brudd i vaksinasjons- og ernæringsprogrammer for mor og barn. Den rammede helsesektoren gjør det også utfordrende å respondere på det pågående kolerautbruddet i regionen.

Helsefasiliteter skal også ha vært direkte mål i kamphandlingene i Amhara. Ifølge Amnesty International (Amnesty International 2024c) skal ENDF blant annet ha stått bak et angrep på et sykehus i Sebal Tamit bydel i Bahir Dar under kamphandlingene der i oktober 2023.

8.4 Lokal administrasjon

Den væpnede konflikten og sikkerhetssituasjonen skal ha stor innvirkning på tjenestetilbudet til lokaladministrasjonene i Amhara. Landinfo har imidlertid lite konkret informasjon om dette, utover forholdene knyttet til skole og helse. En diplomatkilde (epost 3. juni 2024) opplyste at skatteinntektene i Amhara ifølge lokale skattemyndigheter skal ha sunket med 50 %. Dette kan indikere at lokaladministrasjonene på kebele- og wordea-nivå har utfordringer i drift og tjenesteytelse.

8.5 Bevegelsesfrihet i regionen

Ifølge International Crisis Group (2023, s. 11) har veitransport til og fra regionen vært sterkt begrenset siden begynnelsen av august 2023. Dette begrenser bevegelsesfriheten, kommersiell varetransport og humanitær bistand. Ifølge OCHA (2024b) begrenser drivstoffmangel befolkningens mobilitet, særlig i de store byene, hvor kollektivtrafikken er lammet (EthioExplorer 2024).

På OCHAs National Access Map fra mars 2024, som viser hvilke områder som er tilgjengelige for humanitær bistand, er størstedelen av Amhara markert som «partially accessible», mens de resterende områdene er «hard-to-reach». En del større byer, som Bahir Dar, Dessie og Kemisse, er «accessible» (OCHA 2024a). Det er rimelig å slutte at kartet, i alle fall til en viss grad, overlapper med bevegelsesfrihet også for sivilbefolkningen.

Sentrale veistrekninger stenges regelmessig på grunn av kamphandlinger mellom Fano og myndighetsstyrker. Et eksempel er at lokale Fano-grupper innførte reiseforbud i en uke på all trafikk i Gojam i slutten av mai 2024. I begynnelsen av juni 2024 innførte Fano-grupperinger tilsvarende reiseforbud mellom byer i Gondar (diplomatkilde, eposter 3. og 10. juni 2024). Dette innebærer at bevegelse langs motorvei B22 er begrenset. Ifølge samme kilde skal også motorveien A3 mellom Bahir Dar og Gondar tidvis være «blokkert». Ifølge kilden patruljerer ENDF alle hovedveier i regionen, men få våger, ifølge kilden, å bryte Fanos restriksjoner.

Ifølge EPO (2024) var A2, hovedveien gjennom Amhara, som forbinder den østlige delen av regionen til Addis Abeba via blant annet Weldiya og Dessie, stengt fra februar 2024 på grunn av sikkerhetsforholdene, før den ble gjenåpnet i april. Ifølge samme kilde ble sivile reisende langs A2 fra Dessie til Weldiya skadet da de havnet i kryssild mellom ENDF og Fano i mai 2024.

Ifølge kilde A4 (amharisk privatperson, møte i Addis Abeba, oktober 2023) anser befolkningen i Amhara det, på generelt grunnlag, som utrygt å reise langs landeveien, særlig mellom Amhara og Addis Abeba, både på grunn av den væpnede konflikten og på grunn av kriminalitet. Oromo-militante grupper har ifølge International Crisis Group (2023, s. 10) kidnappet mange amharer, herunder forretningsmenn på vei til Addis Abeba. De fleste amharer, også personer med begrensede økonomiske ressurser, foretrekker derfor å fly til Addis Abeba eller andre byer utenfor Amhara, og unngår å reise via landeveien (kilde A4).

Flyplassene i Amhara er åpne for kommersiell trafikk. Ifølge nettsidene til Ethiopian Airlines går det tolv daglige direkteflyvninger fra Addis Abeba til Bahir Dar, syv til Gondar, seks til Kombolcha og en til Lalibela.¹²

8.6 Kommunikasjon

I forbindelse med at unntakstilstanden ble innført i august 2023, ble mobilnettet avslått i rurale områder, og internett stengt i hele regionen (International Crisis Group 2023, s. 11).

Kilde A4 fortalte at hans bror, som bor i nærheten av Lalibela, må gå rundt fem kilometer opp på en høyde for å få mobildekning. Han viser også til at pengeoverføring er vanskelig mellom Amhara og Addis Abeba, og at han derfor overfører penger via amhariske forretningsmenn som reiser mellom regionene.

8.7 Internt fordrevne

Det finnes lite informasjon om antallet internt fordrevne i Amhara, og informasjon om deres bevegelser. I den siste Site Assessment (IOM 2023, s. 14) fra august–

¹² Søket på Ethiopian Airlines er gjort for avreise 31. mai 2024.

september 2023, understrekes det at kun 14 % av regionen er dekket i analysen på grunn av sikkerhetsforholdene. IOM hadde tilgang til kun 88 *sites* i regionen (i deler av Awi, North Shewa, North Wollo og Woldaya), med til sammen 63 722 internt fordrevne. Det reelle antallet er svært mye høyere.¹³ Ifølge IOM er sikkerhetssituasjonen hovedårsaken (98 %) til intern fordriving i Amhara, mens flom utgjør 2 %. 80 % av de internt fordrevne bor hos vertsfamilier, 16 % i såkalte «collective centers», mens 4 % bor i leire for internt fordrevne.

Grunnet sikkerhetssituasjonen og manglende kapasitet hos etiopiske myndigheter og internasjonale donorer, får bare drøyt halvparten av internt fordrevne i regionen humanitær assistanse, ifølge OCHA (2024c).

¹³ I forrige rapportperiode (fra november 2022 til juni 2023) var det estimerte antallet internt fordrevne i Amhara 436 805 (IOM 2023, s. 14).

Skriftlige kilder

Abebe, Adem Kassie & Moges, Zelalem (2024, 6. mars). Ethiopia's Amhara Conflict Could Spark Civil War. *Foreign Policy*. Tilgjengelig fra <https://foreignpolicy.com/2024/03/06/ethiopia-amhara-conflict-civil-war/> [lastet ned 15. mai 2024].

ACLED (u.å.). *ACLED Dashboard*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> [lastet ned 6. mai 2024].

Addis Standard (2023, 22. november). Clashes disrupt vital medical supplies in Amhara region, leaving hospitals in distress. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/news-clashes-disrupt-vital-medical-supplies-in-amhara-region-leaving-hospitals-in-distress/> [lastet ned 29. april 2024].

Addis Standard (2024a, 22. februar). Drone strike claims lives of at least 30 individuals in North Shewa Zone of Amhara region. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/news-drone-strike-claims-lives-of-at-least-30-individuals-in-north-shewa-zone-of-amhara-region/> [lastet ned 16. mai 2024].

Addis Standard (2024b, 2. februar). Rights body 'gravely concerned' after Ethiopia lawmakers extend emergency rule in crisis-hit Amhara state. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/news-rights-body-gravely-concerned-after-ethiopia-lawmakers-extend-emergency-rule-in-crisis-hit-amhara-state/> [lastet ned 21. mars 2024].

Amhara Association of America (2023, mars). *Legal analysis on the ongoing Amhara genocide in "Oromia" region, Ethiopia: A plea for accountability*. . [s.l.]: Amhara Association of Amhara. Tilgjengelig fra https://www.amharaamerica.org/files/ugd/e494ca_f3b19f0c758e423bb92e401e5789f1a3.pdf [lastet ned 4. april 2024].

Amnesty International (2024a, 19. februar). *Ethiopia: Authorities must stop using state of emergency law to silence peaceful dissent*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/02/ethiopia-authorities-must-stop-using-state-of-emergency-law-to-silence-peaceful-dissent/> [lastet ned 24. april 2024].

Amnesty International (2024b, 12. april 2024). *Ethiopia: Merawi killings should be independently investigated*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/04/ethiopia-merawi-killings-should-be-independently-investigated/> [lastet ned 15. mai 2024].

Amnesty International (2024c, februar). *"We thought they would fight with those they came to fight, not with us. Extrajudicial executions in Bahir Dar by ENDF soldiers*. . London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/afr25/7696/2024/en/> [lastet ned 29. april 2024].

Borkena (2024a, 22. februar). At least 30 civilians were killed in the latest drone strike in the North Shoa Amhara region. *Borkena*. Tilgjengelig fra <https://borkena.com/2024/02/22/ethiopia-drone-strike-at-least-30-civilians-were-killed-in-the-latest-drone-strike/> [lastet ned 15. mai 2024].

Borkena (2024b, 14. april). Leaks From Defense Force Evaluation On Amhara Region Operation Blames Politicians For Mission Failure. *Borkena*. Tilgjengelig fra <https://borkena.com/2024/04/14/ethiopia-leaks-from-defense-force-evaluation-on-amhara-region-operation/> [lastet ned 25. april 2024].

- CEDOCA (2024, 29. februar). *Ethiopie - Veiligheidssituatie in Amhara*. Brussel: CEDOCA. Tilgjengelig fra https://www.cgrs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_ethiopie_veiligheidssituatie_in_amhara_20240229_1.pdf [lastet ned 6. mai 2024].
- Chanie, Bantanyehu Shiferaw & Ishiyama, John (2021). Political Transition and the Rise of Amhara Nationalism in Ethiopia. *Journal of Asian and African Studies*, 56(5), 1036-1050. Tilgjengelig fra <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00219096211015322?icid=int.sj-abstract.similar-articles.1> [lastet ned 25. april 2024].
- Domingo, Juster (2024, 19. januar). Ethiopia Inducts Turkish Drones, Russian-Made Su-30 Fighter Jets. *The Defence Post*. Tilgjengelig fra https://www.thedefensepost.com/2024/01/19/ethiopia-akinci-uav-sukhoi/?utm_content=cmp-true [lastet ned 14. mai 2024].
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (2022, 1. juni). *EPO Weekly: 21-27 May 2022*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/2022/06/01/epo-weekly-21-27-may-2022/> [lastet ned 21. mai 2024].
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (2023). *EPO June 2023 Monthly: Political Violence Declines in Amhara Region Following Government Crackdown*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/2023/07/12/epo-june-2023-monthly-political-violence-declines-in-amhara-region-following-government-crackdown/> [lastet ned 13. mai 2024].
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (2024, 15. mai). *EPO Weekly Update (14 May 2024)*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/2024/05/15/epo-weekly-update-14-may-2024/> [lastet ned 16. mai 2024].
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (u.å.). *Actor Profiles*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/actor-profiles/#1622661014770-7c4c9d3e-deb3> [lastet ned 11. januar 2022].
- Ethio Negari (2024, 19. april). Crisis in Ethiopia: Over 8 Million Students Out of School as Conflict Rages On. *Ethio Negari*. Tilgjengelig fra <https://ethionegari.com/2024/04/19/crisis-in-ethiopia-over-8-million-students-out-of-school-as-conflict-rages-on/> [lastet ned 16. april 2024].
- EthioExplorer (2024, 26. mars). Drivers in Amhara region hit hard by fuel shortages, skyrocketing prices. *EthioExplorer*. Tilgjengelig fra <https://www.ethioexplorer.com/drivers-in-amhara-region-hit-hard-by-fuel-shortages-skyrocketing-prices/> [lastet ned 14. mai 2024].
- The Ethiopian Cable (2024a). *Another ENDF Offensive in the Amhara Region, The Ethiopian Cable Issue 237*. [s.l.]: Sahan Research. Tilgjengelig fra <https://sahan.global/> [Elektronisk abonnements tjeneste, lastet ned 5. juni 2024].
- The Ethiopian Cable (2024b, 21. mai). *Drone attacks in the Amhara region kill dozens of civilians, The Ethiopian Cable Issue 235* [s.l.]: Sahan Research. Tilgjengelig fra <https://sahan.global/> [Elektronisk abonnements tjeneste, lastet ned 21. mai 2024].
- The Ethiopian Cable (2024c, 19. mars). *ENDF fails to subdue Fano, The Ethiopian Cable Issue 226*. [s.l.]: Sahan Research. Tilgjengelig fra <https://sahan.global/> [Elektronisk abonnements tjeneste, lastet ned 14. mai 2024].
- The Ethiopian Cable (2024d, 16. april). *The Fano insurgency reaches Addis, The Ethiopian Cable Issue 230*. [s.l.]: Sahan Research. Tilgjengelig fra <https://sahan.global/> [Elektronisk abonnements tjeneste, lastet ned 14. mai].
- Federal Democratic Republic of Ethiopia (2023, juli). *Population Size by Sex, Region, Zone and Wereda: July 2023*. Addis Abeba: Ethiopian Statistical Service. Tilgjengelig fra

<https://www.statsethiopia.gov.et/wp-content/uploads/2023/08/Population-of-Zones-and-Weredas-Projected-as-of-July-2023.pdf> [lastet ned 2. april 2024].

FEWS, dvs. Famine Early Warning Systems Network (2024, februar). *Ethiopia Acute Food Insecurity, June - September 2024 projected outcomes*. Washington, D.C.: FEWS. Tilgjengelig fra <https://fewes.net/east-africa/ethiopia> [lastet ned 24. april 2024].

HRW, dvs. Human Rights Watch (2024, 4. april). *Ethiopia: Military Executes Dozens in Amhara Region*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2024/04/04/ethiopia-military-executes-dozens-amhara-region> [lastet ned 15. mai 2024].

International Crisis Group (2023, 16. november). *Ethiopia's Ominous New War in Amhara*. Nairobi, Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/ethiopia/b194-ethiopias-ominous-new-war-amhara> [lastet ned 8. april 2024].

IOM, dvs. International Organization for Migration (2023). *Ethiopia — National Displacement Report 17 (August - September 2023)*. Addis Abeba: IOM. Tilgjengelig fra <https://dtm.iom.int/reports/ethiopia-national-displacement-report-17-august-september-2023> [lastet ned 6. mai 2024].

Jalata, Asafa (2022, 25. april). Abiy's regime is a modern version of the Ethiopian empire-state. *Ethiopia Insight*. Tilgjengelig fra <https://www.ethiopia-insight.com/2022/04/25/abiys-regime-is-a-modern-version-of-the-ethiopian-empire-state/> [lastet ned 23. april 2024].

Landinfo (2021a, 6. januar). *Etiopia: Politisk utvikling og menneskerettighetssituasjon i 2019-2020, med fokus på Oromia-regionen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/01/Etiopia-temanotat-Politisk-utvikling-og-menneskerettighetssituasjon-i-2019-2020-med-fokus-pa-Oromia-regionen-AMNK-06012021.pdf> [lastet ned 26. januar 2022].

Landinfo (2021b, 23. september). *Etiopia: Sikkerhet og humanitære forhold i Tigray*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/09/Etiopia-temanotat-Sikkerhet-og-humanitære-forhold-i-Tigray-23092021-1.pdf> [lastet ned 15. september 2023].

Landinfo (2021c, 12. november). *Etiopia: Utvikling siden august 2021*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/11/Etiopia-respons-Utvikling-siden-august-2021-12112021.pdf> [lastet ned 26. januar 2023].

Landinfo (2022, 8. april). *Etiopia: Utvikling siden november 2021*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/04/Etiopia-temanotat-Utvikling-siden-november-2021-08042022.pdf> [lastet ned 16. februar 2023].

Landinfo (2023a, 15. desember). *Etiopia: Basisinfo*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/12/Etiopia-basisinfo-15122023.pdf> [lastet ned 13. mai 2024].

Landinfo (2023b, 27. september). *Etiopia: Sikkerhet og humanitære forhold i Tigray etter våpenhvileavtalen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/09/Etiopia-temanotat-Sikkerhet-og-humanitære-forhold-i-Tigray-etter-vapenhvileavtalen-27092023.pdf> [lastet ned 13. mai 2024].

Landinfo (2023c, 24. februar). *Væpnet konflikt og politisk opposisjon i Oromia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/02/Etiopia-temanotat-Væpnet-konflikt-og-politisk-opposisjon-i-Oromia-24022023.pdf> [lastet ned 2. april 2023].

- Necho, Atrsaw & Debede, Yared (2024, februar). *Understanding the Fano Insurgency in Ethiopia's Amhara Region*. Nairobi: Rift Valley Insitute. Tilgjengelig fra https://riftvalley.net/wp-content/uploads/2024/02/Understanding-the-Fano-Insurgency_final-1.pdf [lastet ned 21. mars 2024].
- OCHA (2017, 15. august). *Ethiopia: Amhara region administrative map (as of 15 Aug 2017)*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/map/ethiopia/ethiopia-amhara-region-administrative-map-15-aug-2017> [lastet ned 14. mai 2024].
- OCHA (2024a, 18. mars). *Ethiopia - National Access Map (As of 18 March 2024)*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/map/ethiopia/ethiopia-national-access-map-18-march-2024> [lastet ned 14. mai 2024].
- OCHA (2024b, 25. mars). *Ethiopia Situation Report*. Genève: OCHA. Tilgjengelig fra <https://reports.unocha.org/en/country/ethiopia/> [lastet ned 24. april 2024].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2024c). *Ethiopia - Situation Report, 1 Mar 2024*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/ethiopia/ethiopia-situation-report-1-mar-2024> [lastet ned 9. mai 2024].
- OHCHR, dvs. The Office of the High Commissioner for Human Rights (2023). *Ethiopia: Violence in Amhara region*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/en/statements/2023/11/ethiopia-violence-amhara-region> [lastet ned 15. mai 2024].
- OHCHR, dvs. The Office of the High Commissioner for Human Rights (2024, juni). *Update on the Human Rights Situation in Ethiopia, June 2024*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-06/OHCHR-Update-HR-situation-in-Ethiopia-in-2023.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR2DSNLn-sY_ece6GKC_j0tZvv1-HpviE5iEvGHV5c4BtkbpjiNORyeuwoo_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw [lastet ned 19. juni 2024].
- Sisay, Mulu (2024, 28. april). Abiy Ahmed at the Center: Power, Conflict and Identity in Welkait and Raya. *Borkena*. Tilgjengelig fra Abiy Ahmed at the Center: Power, Conflict and Identity in Welkait and Raya [lastet ned 28. mai 2024].
- Store norske leksikon (2019, 2. januar). *Amhara*. Oslo: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/Amhara> [lastet ned 2. april 2024].
- Tadesse, Adane (2023, 29. september). A Reflection on the Conflict in the Amhara Region of Ethiopia. *Africa Up Close* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/reflection-conflict-amhara-region-ethiopia> [lastet ned 8. april 2024].
- Takele, Zelalem (2023, 29. november). Shattered dreams: Conflict, drought threaten education of millions in Amhara region. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/shattered-dreams-conflict-drought-threatens-education-of-millions-in-amhara-region/> [lastet ned 26. april 2024].
- WHO, dvs. World Health Organization (2024). *Ethiopia - WHO's Health Emergency Appeal 2024*. Genève: WHO. Tilgjengelig fra https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/emergencies/2024-appeals/ethiopia---who-2024-health-emergency-appeal.pdf?sfvrsn=4071c987_1&download=true [lastet ned 29. april 2024].
- Wright, George (2023). Ethiopia Amhara: Air strike kills at least 26 in Finote Selam. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-66502937> [lastet ned 15. mai 2024].

Yibeltal, Kalkidan (2023, 10. april). Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-65194146> [lastet ned 14. mai 2024].

Zelalem, Zecharias (2023, 29. desember). 'Collective punishment': Ethiopia drone strikes target civilians in Amhara. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/features/2023/12/29/collective-punishment-ethiopia-drone-strikes-target-civilians-in-amhara> [lastet ned 15. mai 2024].

Muntlige kilder

Kilde A1. Diplomatsk kilde. Møte i Addis Abeba, oktober 2023; eposter 1. mars, 15. april, 7. mai, 3. juni og 10. juni 2024.

Kilde A2. Internasjonal organisasjon. Møte i Addis Abeba, oktober 2023.

Kilde A4. Amharisk privatperson. Møte i Addis Abeba, oktober 2023.

Kilde A6. Lokal **sivilsamfunnsorganisasjon**. Møte i Addis Abeba, oktober 2023.

Kilde A7. Etiopisk ekspert i konflikt- og sikkerhetsstudier. Møte i Addis Abeba, november 2022 og oktober 2023.

Kilde A8. Etiopisk journalist. Møte i Addis Abeba, oktober 2023.